

Ritva Elomaa ps ym.

Toimenpidealoite käteismaksamisen ja käteisen rahan saatavuuden turvaamisesta

Eduskunnalle

Käteinen raha on perusmaksuväline, jonka käytön tulee olla mahdollista myös tulevaisuudessa. Käteismaksaminen on vähentynyt Suomessa tuntuvasti viime vuosina. Koronavuonna käteisen käyttö väheni poikkeuksellisen paljon, ja Nosto-automaatteja ylläpitävän Nokas CMS Oy:n mukaan käteisnostoja tehtiin toukokuussa peräti 31 % vähemmän verrattuna koronaa edeltävään vuoteen. Finanssivalvonnan mukaan myös pankkien käteispalvelujen käyttö on vähentynyt kuluneen vuoden aikana. Suomessa on noin 770 pankkikonttoria, joista viidesosa ei tarjoa lainkaan käteispalveluja. Mahdollisuudet nostaa käteistä kaupoista tai muista myyntipisteistä ovat toisaalta parantuneet viime vuosina. Suomen Pankin mukaan lähes 70 prosenttia suomalaisista käyttää käteistä rahaa toisinaan, ja pääasiallisena maksuvälineenä käteinen toimii noin kuudelle prosentille suomalaisista.

Näistä noin 350 000 käteisellä maksavasta henkilöstä merkittävä osa on ikäihmisiä, joille digiasiointi ei ole eri syistä vaihtoehto. Monet eivät esimerkiksi uskalla tai osaa käyttää muita maksutapoja kuin perinteistä käteistä. Käteisen rahan nostaminen on hankaloitunut paikoin merkittävästi, kun pankit ovat vähentäneet käteispalvelujaan. Myös pankkien käteisen rahan käyttöön liittyvät palvelumaksut ovat nousseet tuntuvasti, ja hinnat ovat jo kestäättömän korkealla tasolla. Lisäksi käteisen rahan nostaminen automaateista rajoituksetta ilman kuluja on historiaa. Käteisen käytön korkeat kustannukset kohdistuvat kipeimmin juuri moniin vähävaraisiin suomalaisiin. Suomessa on tällä hetkellä noin 1 700 pankkiautomaattia, ja on kestäättöntä, jos niiden määrää supistetaan entisestään. Pankkien konttoriverkoston ja käteispalvelujen karsiminen koskee erityisesti syrjäseuduilla asuvia kansalaisia.

Sen lisäksi, että käteismaksamisen toimivuus on tärkeää satojentuhansien suomalaisten arjen sujuvuuden kannalta, käteisen rahan käytölle osana maksamisen kokonaisuutta on muitakin perusteita. Digitaalisten maksujärjestelmien toimivuuteen liittyy aina riskejä. Monien suurten suomalaisten pankkien maksukorttien toiminnan kohdalla on esiintynyt hetkittäisiä laajojakin häiriöitä. Myös mahdollisessa kriisitilanteessa modernin maksujärjestelmän toimivuuteen voi liittyä riskiä. Tämän takia käteismaksaminen turvaa poikkeustilanteissa maksamisen toimivuuden.

Käteismaksamisella on myös aivan olennainen asema huoltovarmuuden kokonaisuutta ajatellen. Riski käteisen saatavuuden sekä käteismaksamisen toimivuuden merkittävästä heikkenemisestä on todellinen. Digitaalisen maksamisen yleistymisen myötä maksuja vastaanottavat tahot sekä käteisen rahan saatavuudesta vastaavat toimijat saattavat kannattavuussyihin vedoten vähentää

Toimenpidealoite TPA 54/2021 vp

palvelujaan tuntuvasti. Tästä syystä käteisen rahan asema maksuvälineenä sekä sen saatavuus maanlaajuisesti tulee turvata tarvittaessa lainsäädännön keinoin. On olennaista, että asiaan reagoidaan riittävästi ennakoiden, ettei esimerkiksi käteisen rahan saatavuus ehdi heiketä liikaa. Käteismaksamisen on oltava yksi vaihtoehto tulevaisuudessa myös muita kuin välttämättömiä hyödykkeitä, kuten ruokaa tai lääkkeitä, hankittaessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin käteismaksamisen toimivuuden sekä käteisen rahan saatavuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Helsingissä 4.6.2021

Ritva Elomaa ps
Jari Koskela ps
Jukka Mäkynen ps
Jani Mäkelä ps
Kaisa Juuso ps
Ville Tavio ps